

Professori Leif Åberg tehostaisi turvallisuusviestin viemistä verkossa

"Netti on osoittanut voimansa"

Teksti ja kuva: Esa Aalto

Miten sisäistää onnettomuuksien ennaltaehkäisytyö ja millaista sen pitäisi olla, jotta työn vaikuttavuus olisi mahdollisimman tehokasta? Millä keinoin myös asennetta tehtävää työtä kohtaan voitaisiin muuttaa?

Viime vuonna perustettu kumppanuushankkeeseen liittyvä turvallisuusviestintätyöryhmä on pohtinut perinteisen valistus- ja neuvontatoiminnan terminologiaa ja haluaisi yhtenäistää sitä. Silloin puhuttaisiin turvallisuusviestinnästä, joka koostuu turvallisuus- koulutuksesta, -neuvonnasta sekä yleisötilaisuuksista ja joukkoviestinnästä.

Mitä sanoo valistustoiminnan vaikuttavuudesta ja terminologiasta alan asiantuntija, Helsingin yliopiston viestinnän professori *Leif Åberg*.

– Onnettomuuksien ennaltaehkäisyhän pitää nähdä arvokkaana asiana ja mielestäni palomiehet tällaisen tiedon tuottajana ovat hyviä, koska heillä on tunnetusti hyvä imago. Ehkäistystä onnettomuudesta syntyy myös kustannushyötyjä, kun ei tarvita raskaita pelastustöitä. Sen on toki tärkeä asia.

Åberg pitää hyvänä sisäasiainministeriön lanseeraamaa tavoitetta, että Suomi on Euroopan turvallisimman maa.

– Ehdottomasti parempi kuin aikaisempi, että ministeriö on hyvin johdettu julkishallinnon organisaatio.

Åberg myöntää, että valistus- sana on hieman vanhanaikainen, vaikka siinä tietty hohtonsa yhä onkin.

– Siihen sisältyvä kansanvalistuksen idea on hyvä, mutta sen lähettäjakeskeisyys ei ole. Viestinnän malli on nykyisin kehit-



Professori Leif Åberg (oik.) sai Matti Waitisen tekemän "Vaaran paikka"-kirjan. Jari Lepistö toimii turvallisuusviestintätyöryhmän puheenjohtajana.

tyntyn vuorovaikutteiseksi.

Siksi hänen mielestään kansalaiset pitää saada luontevasti mukaan pohtimaan omaa turvallisuuttaan, sillä turvallisuus on kaikille tärkeä asia ja siitä ollaan kiinnostuneita.

Ihmisten tarpeet ohjaavat

Leif Åberg korostaa sitä, että turvallisuustiedon jakaminen perustuu ihmisten tarpeisiin.

– Tällä vuosituhannella tehty valtionhallinnon viestintästrategia lähti neljästä perusperiaatteesta: informoida, neuvoa, osallistua ja keskustella. Ja erityisesti myös innostaa keskustelemaan.

Tässä olisi hänen mielestään hyvä lähtökohta myös pelastus- alalle sen miettiessä keinoja turvallisuusviestinnän tehostamiseksi.

– Ehkä olisi tarpeellista avata tätä käsitteistöä paremmin. Eikä katsoa pelkästään välineitä, miten tietoutta saadaan vie-

dyksi eteenpäin. Turvallisuuskäsitteistöä pitäisi tarkastella paitsi laajemmin myös yksinkertaisemmin.

– Turvallisuustiedon levittäminen yksinkertaisella ja tehokkaalla tavalla palvelee paitsi tavoitettua parantaa turvallisuutta, myös nostaa turvallisuustiedon jakajan profiilia, ihmiset huomaavat, että noilla on homma hanskassa, professori Åberg sanoo.

Hän kehottaakin miettimään sitä, mitkä ovat turvallisuusviestinnän tehtävät.

– Tehtävä on neuvoa ihmisiä ja sitä voidaan toteuttaa eri tavalla, esimerkiksi median tai yleisötilaisuuksien kautta.

Nettimailmaan mentävä

Eriyisesti Åberg korostaa verkotoiminnan merkitystä.

– Nettimailmaan pitää mennä. Se on osoittanut voimansa esimerkiksi kouluampumisten yhteydessä ja myös tsunamissa su-

keltajien nettisivusto opetti julkishallinnolle notkeaa tapaa toimia uuden välineen kanssa.

Turvallisuusviestintäryhmän jäsen, Helsingin pelastuskoulun rehtori *Matti Waitinen* kertoi, että parhaillaan on työn alla opiskelijujen lopputyönä tehtävä tutkimus sosiaalisen median hyväksikäytöstä turvallisuusviestinnässä. Sen perusteella tehdään ratkaisut turvallisuustiedon levittämisen tehostamisesta verkossa. Ideana on heitetty vaikkapa habbohotelliin paloaseman perustaminen.

Leif Åberg pitää ideaa hyvänä, sillä jos haluaa olla kärjessä modernia ajattelua käyttäen, pitää verkkoon mennä.

Häntä kiehtoo esimerkiksi siellä tapahtuva parviajattelu; samasta asiasta useat etsivät tietoa ja yhden tietolanka voi johtaa toisen uusille jäljille. Näin eteni esimerkiksi Jokelan kouluampumisen yhteydessä tapahtumien sel-

viämisen eteneminen nuorten nettikäytössä.

– Siihen sisältyy myös riskinsä; huhut voivat saada helposti siivet.

Ei voi ottaa haltuun

Sosiaalinen media on professorin mielestä huono sana, koska siinä on media-sana.

– Sitä ei voida ottaa haltuun eikä se ole siksi media, vaan pikemminkin virtuaalinen tila. Sinne pitää mennä mukaan. Tutkittua tietoa vertaisverkon käytöstä löytyy yliopiston viestinnän laitokselta ja sitä kannattaa käyttää hyödyksi. Tutkimusta on tehty esimerkiksi Nokian vesikriisistä, koulusurmista ja tsunamista.

– Se ei ole perinteistä toimintaa ja siksi siellä ei osata toimia. Nettipoliisitoiminnasta voisi hyvinkin olla tässä tapauksessa opittavaa, hän sanoo.

Parasta hänen mielestään olisi se, että ihmiset saataisiin itse miettimään turvallisuusasioita.

– Näin asennekynnys asiaa kohtaan madaltuu.

– Tätä ei saisi nähdä vain viran-

omaisasiana, vaan kaikkien yhteisenä asiana.

Mukaan kehittäjiksi

Esimerkiksi hän ottaa legoyhtiön, joka kehittää myös robotiikkaan perustuvia tuotteita.

– Aluksi niitä kehittivät yhtiön omat insinöörit, koska ajateltiin, että käyttäjiä ovat vain lapset. Paljastuikin, että tuotteilla on käyttäjinä alle 30-vuotiaita miehiä, jotka haluavat itse kehittää tuotetta. Tekijänoikeusky symysten ratkaisun jälkeen yhtiö otti käyttäjät mukaan suunnitteluun menestyksellisin seurauksin.

– Tässä voitaisiin innostaa kehittämään turvallista asuinympäristöä. Miten rakennetaan esimerkiksi asuintalon turvallisuus. Näin voi esille tulla asioita, mitä ei osata ottaa huomioon; ohimennen, mutta asiakaslähtöisesti. Pitää vain tarjota alusta, missä aletaan toimia omatoimisesti.

– Tällainen ajattelutapahan on viranomaisyhteisössä mullistava, sillä viranomainen lähtee aina siitä, että se tietää asiat ja valvoo ne,

Habbohotelliin paloasema...

Matti Waitinen toteaa.

Leif Åberg ottaa toisen esimerkiksi käyttäjälähtöisestä kehittämisestä.

– Helsinki teki nuorille skeittipuiston. Se oli vielä kolmen eri hallintokunnan yhteistyö. Viranomaiset halusivat käyttäjiltä kommentteja aikaansaannoksestaan ja kravattikaulaisten ja kotelomekkoisten ryhmä vieraili skeittipuistossa, mutta kommunikointi käyttäjien kanssa ei oikein toiminut. He löysivät skeittaajien oman nettisivuston, jossa maailman skeittipuistoja arvosteltiin, myös Helsinkiä. Arvostelu oli pääasiassa myönteistä, mutta parannettavaakin löytyi. Notkeasti kaupungin virkamiehet hoksasivat netissä kysyä nuorilta parannusehdotuksista ja pian niitä tulikin. Hyvä esimerk-

ki oikeasta vuorovaikutuksesta.

Hän suosittelee myös tutustumaan puolustushallinnossa tehtyyn viestintästrategiaan. Siinä pohditaan muun muassa sitä, miten tulisi toimia erilaisilla julkisuuden kentillä. Leif Åberg on yhdessä puolustusministerin viestintäjohtaja *Jyrki Iivosen* kanssa käsitellyt strategian perustana mallia julkisuuksista ja niiden dynamiikasta.

– *Malcolm Gladwell* on tuonut leimahduspiste-käsitteen, jossa pitää reagoida asioihin erilaisissa julkisuuden tilanteissa. Julkisuuksia voi olla mediassa, verkossa, kansalaisryhmissä tai pienemmissä, paikallisissa ryhmissä. Viestintää suunnittelevan organisaation tulee miettiä mikä on sille tärkeä foorumi ja miten toimia kullakin alueella. ■